

Війна Росії проти України 24.02.2022 – ? (випуск 39 хроніки війни)	3
Місія військового капелана – дбати про дух українського воїна, – о. Ростислав Височан, військовий капелан УГКЦ.....	4
Юрій Андрухович про неминучість російсько-української війни.....	6
«Любов спонукає людину на жертву», – владика Богдан Дзюрах до сестер редемптористок.....	16
«Три кроки в дорозі за Христом»: владика Микола Бичок відвідав парафію УГКЦ в Ісландії.....	20
Кожна смерть несе в мені зміну: укріплює вірність, зобов'язує, – артилеристка Ірина Драгушак, випускниця УКУ	21
«Господь є щедрим і нас обдаровує», – владика Богдан до сестер служебниць у Римі	27
Справедливий мир – мета справедливої війни.....	30
На Заході не розуміють екзистенційних причин війни в Україні, – Мирослав Маринович	31
Президент Зеленський нагородив митрополита Бориса Гудзяка хрестом Івана Мазепи	32
Вахтанг Кіпіані, журналіст, молодший сержант ЗСУ: «Головнокомандувач вручає відзнаки, які є репліками нагород УПА, – значить, Шухевич переміг»	33
Молитва за українського воїна.....	45
«Господи, якщо ти є, дай мені Мирослава» (частина 2).....	47

**Бачачи твою проти полчищ сатанинських
сміливість, всі чини ангельські з радістю пішли
вслід за тобою на битву за ім'я і славу свого
Владики, взиваючи: «Хто як Бог?»**

(з акафісту до св. Архистратига Михаїла)

Архистратиг Михаїл – скульптура роботи
Анатолія Куща, встановлена 2002 року
в Києві на Майдані Незалежності
на Печерських воротах

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

24.02.2022 – ?

(випуск 39 хроніки війни)

Автор: Александер Малаховський

МІСІЯ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНА – ДБАТИ ПРО ДУХ УКРАЇНСЬКОГО ВОЇНА, – о. Ростислав Височан, військовий капелан УГКЦ

05.09.2023 р.

«Наше капеланське гасло – бути поруч з українським воїном, щоб підтримати його. "Бути поруч" не означає ходити за ним крок у крок і нав'язуватися, але бути біля нього тоді, коли йому це потрібно», – переконаний о. Ростислав Височан, військовий капелан УГКЦ, випускник УКУ.

Отець Ростислав Височан – випускник Філософсько-богословського факультету УКУ та Львівської богословської семінарії. З початком війни в Україні у 2014 році отець Ростислав служить як військовий капелан, регулярно виїжджає на ротації на передову. У лютому 2023 року о. Ростислав отримав медаль «За військову службу Україні» від президента України Володимира Зеленського.

У «Вечірньому стрімі» із Василем Самохваловим, о. Ростислав разом із отцем Костянтином Холодовим, протоієреєм ПЦУ, майором капеланської служби, говорили про Бога на війні та чи є на фронті атеїсти. Переглянути розмову можете за [посиланням](#)

Ділимося з вами головними тезами отця Романа:

- Мені як військовому капеланові доводилося часто бачити на війні людей, які не вірять в Бога. Але на військовослужбовця, який перебуває в умовах бойових дій, впливає багато різних стрес-факторів. Це дає йому можливість подумати про речі глибинні, які торкаються надприродного. Вони наштовхують людину на пошук істини. Тому, мабуть, відсоток віруючих збільшується. Але не можемо стверджувати стовідсотково про те, що війна – це місце, де люди масово починають вірити в Бога.

Зона АТО, 2015 рік. Військовий польовий госпіталь

- Якщо я не можу тримати в руках зброю, то буду виконувати інші завдання, щоб бути поруч: продовжувати молитися, служити богослужіння для того, щоб хлопці знали, що в підрозділі є той, хто за них молиться, на них надіється, за них тримає руки, для них є проміжною ланкою між чимось надприродним і ними.
- В українському суспільстві бракує священнослужителів. Це суспільне питання. Є багато священників, які не погоджуються чи не можуть зайти в службу військового капеланства через різні обставини, зокрема через те, що ти стаєш військовослужбовцем, офіцером Збройних сил, відповідно на тебе накладаються певні фізичні умови.
- Нам бракує правильного висвітлення нової військової професії – військового капелана. Бракує правильної позиції щодо ролі і місця військового капелана. Дуже часто капеланів сприймають, як служителів культу, які мають просто прийти і покропити, про щось помолитися, – на примітивному обрядовому рівні і все. А насправді професія військового капелана дуже багатогранна.

Джерело: «Укрінформ»; УКУ/ФБ;
світлина з архіву о. Ростислава Височана

ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ ПРО НЕМИНУЧІСТЬ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

15.09.2023 р.

Нещодавно на панелі Expose в межах Фестивалю світової літератури у Загребі відбулася презентація хорватського видання «Радіо Ночі» Юрія Андруховича від видавництва *Fraktura*. У розмові з редакторкою видавництва Санею Йовичич письменник розмірковує, що означає нині бути українським автором, чому війна росії з Україною була неминучою і яке майбутнє чекає на знищені українські міста. Ділимося з вами конспектом найцікавіших тез.

МЕТА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ НИНИ

Що означає сьогодні бути письменником в Україні? У нас схильні називати це місією. Для мене це занадто патетичне окреслення, тому я намагаюся уникати його. Але прихильники цієї тези передусім мають на увазі, напевно, бути поруч зі своєю Україною і формулювати якісь сенси: чому Україна перебуває в стані цієї війни; чому саме наша країна, а не якась інша; що стоїть за цією агресією. Багато моїх колег-письменників з перших тижнів війни не просто відчували шок і розпач, а зацікавилися. Можливо, вперше у своєму досвіді вони пережили щось таке, про що не можуть писати, тому вирішили бути корисними інакше.

Обличчя російсько-української війни. Рано-вранці 21 вересня 2023 р. російські окупанти обстріляли зокрема Черкаську область. У Черкасах ракета попала в будівлю готелю, де перебували 23 особи. Зайнялися торгові ряди на ринку – постраждали семеро мирних жителів. На світліні співробітники швидкої допомоги укладають на носі пораненого мешканця Черкас
Світлина: ДСНС України

Мій чудовий приятель, письменник Андрій Любка, живе в прикордонному Ужгороді – місті, яке не зазнавало атаки і може вважатися найбезпечнішим серед українських. Здавалося б, що можна робити в такому місті, далеко від фронту, коли втрачається здатність писати? Андрій знайшов, на мій погляд, дуже навіть корисний варіант – він, користуючись своїм медійним впливом і популярністю, розпочав безстрокову волонтерську акцію зі збору коштів на різноманітні потреби української армії. Найчастіше він купує в сусідній Словаччині вживані позашляховики, які надходять переважно з Великої Британії і перевозить їх на схід України, до лінії фронту. Він як письменник має той ступінь довіри й суспільного авторитету, що допомагає йому успішно збирати великі грошові суми й майже безперервно постачати ЗСУ автомобілями.

Це один з варіантів, що означає бути письменником в Україні зараз. Багато інших, не довго думаючи, у перші тижні війни одягнули військову форму і безпосередньо долучилися до армії.

Писати – це буде колись, а сьогодні насправді треба робити щось інше, наближати перемогу. Це те, що ставлять собі за мету сьогодні наші письменники.

РОМАН ПРО УКРАЇНУ, НАПИСАНИЙ *LANDGEIST*

Певною мірою я був свідком історичного відтинку історії нашої країни, оскільки брав участь у наших перших виступах за незалежність наприкінці вісімдесятих до початку дев'яностих. Це можна порівняти з романом, в центрі якого ця країна. Цю книгу пише хтось над нами. Я не хочу казати, що це безпосередньо Господь Бог, але назвімо його Автором з великої літери. У німців з часів Гегеля для цього є поняття *landgeist*. На мій погляд, він працює за надзвичайно струнким і цікавим сценарієм. Сюжет цього роману надзвичайно добре пропрацьований. У ньому не могло не виникнути російського нападу.

У 1991 році, коли Україна стала незалежною, дуже популярною була ідея: «*Боже, як це взагалі можливо? Ми без краплі пролитої крові раптом здобули власну державність, за яку стільки попередніх поколінь українців загинуло*».

«Незалежність у подарунок» була знаком зміненого постмодерного світу, в якому зникає насильство й ненависть. Нове було незрозумілим, але виглядало як мирний щасливий початок незалежної України. І лише згодом ми усвідомили, що це зовсім не та мрія, адже побачили, з якими труднощами нам це дається.

Я почав розуміти, що це просто відкладена в часі на пізніше війна. Вона не обов'язково мала набути форми тотальної війни, але все одно це вело до серйозного міжцивілізаційного конфлікту.

Філософія української незалежності – бути частиною західного світу, а філософія російського імперіалізму – в жодному разі не допустити цього.

Інакше росії здавалось, що вона втрачає сенс свого існування. Саме тому вона намагалась послідовно принизити, упокорити й зупинити наш розвиток. Уже в 1990-ті роки була спроба захопити і від'єднати Крим, пізніше брутальне втручання росії в наші вибори викликало Помаранчеву революцію. Чому був Майдан? Бо росія знову брутально перешкоджала нашій європейській інтеграції. Кожна з цих спроб закінчувалася для росії поразкою: Україна перемогла в Помаранчевій революції і Революції Гідності. Коли росія не змогла зупинити нас ні фальшуванням виборів, ні розстрілом демонстрантів на Майдані, то вдалась до останнього способу – повномасштабної війни. Я бачу це як дуже логічний сюжет, який по-іншому скластися не міг.

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОГО НАПАДУ НА СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПІ

Майже все українське суспільство сьогодні набагато ближче з європейцями. Це трапилося частково й у вимушений спосіб: через значну кількість людей, які вимушені були покинути нашу країну, переїхавши до Європи. Але це сталося і на рівні політичних рішень.

Обличчя російсько-української війни, 27.09.2023 р. Воїни 10-ї гірсько-штурмової бригади «Едельвейс» готуються до висування на передові позиції під Бахмутом
Світлина: Libkos / Getty Images /

24 лютого росія напала на Україну, а 27-го, на четвертий день російської агресії, я почув у новинах слова пані фон дер Ляєн, президентки Єврокомісії, про українців: *«Вони – це частина нас, і ми хочемо, щоб вони були з нами»*. Я чекав чогось подібного, якщо не все життя, то, напевно, останні роки 40 точно. Я вже навіть не вірив, що дочекаюся.

Це була фраза, яка супроводжувалася дуже характерними звуками в мене за вікнами: завилла сирена, починалася чергова повітряна тривога. У перші

дні повномасштабної війни ми були ще зовсім не досвідчені в цьому і дезорієнтовані, тому намагалися знайти безпечне місце від можливих ракетних ударів і сховатися від цих звуків. Це тепер ми вже звикли до них і продовжуємо робити свої справи, коли чуємо повітряну тривогу. Це було дуже промовисте поєднання: оця заява пані фон дер Ляен, яка звучить і відлунює в мені, тому що хочеться це чути знову, і знову, і знову, і ці звуки сирени.

У свідомості європейських політиків це реальна революція – запропонувати Україні кандидатство в Європейський Союз і серйозно розглядати наш вступ. Виявляється, що для таких рішень потрібно було зазнати цієї війни.

Я не знаю, як довго ми ще чекали б на ці слова, якби на нас не напала росія. Можливо, й ніколи не дочекалися б.

СТАВЛЕННЯ ДО УКРАЇНИ

Як письменник я переживаю змішані почуття: своєрідну боротьбу любові й негативізму. Я завжди намагався виражати певні баланси. Коли я виступав з критикою якихось особливостей української ментальності, то водночас намагався подавати це літературно виправдано й цікаво. Я думаю, що набагато краще за мене колись сказав Іван Франко, полемізуючи з критиками, які звинувачували його в нелюбові до своєї країни: «Я не люблю її з надмірної любови». Десь у цій парадигмі намагаюсь перебувати і я.

РУЙНУВАННЯ РОСІЄЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ І ЇЇ ВІДБУДОВА

Коли йдеться про забудову новітніх або пізніх радянських часів, то українські міста багато в чому схожі. Водночас є суттєві урбаністичні відмінності між містами-мільйонниками індустріального сходу й півдня і містами заходу України, де є лише один мільйонник – Львів. Ми маємо начебто навіть не дві, а декілька різних урбаністичних культур: Одеса, Харків, Дніпро. У війсьній ситуації багато що визначає банальне розташування міста: якщо воно ближче до лінії фронту чи кордону з росією, то зазнає набагато більших руйнувань і знищень. Крім того, коли в далекому від фронту Івано-Франківську ми чуємо сирену, то знаємо, що є пів години – година, щоб вирішити, як реагувати. А коли у Харкові чують сирену повітряної тривоги, зітхають з полегкістю: це означає, що вже все. Там сирена звучить пізніше, ніж прилітає російська ракета, бо від кордону до Харкова їй летіти 2–3 секунди.

Обличчя російсько-української війни. У середині вересня 2022 року українські військові звільнили Ізюм – місто в Харківській області, окуповане росіянами у перші місяці війни. До річниці його звільнення світляр *Getty Images* Кріс Макґрат опублікував серію чорно-білих панорам міста. Ось одна з них. З вікна зруйнованої гімназії видно церкву, що вціліла

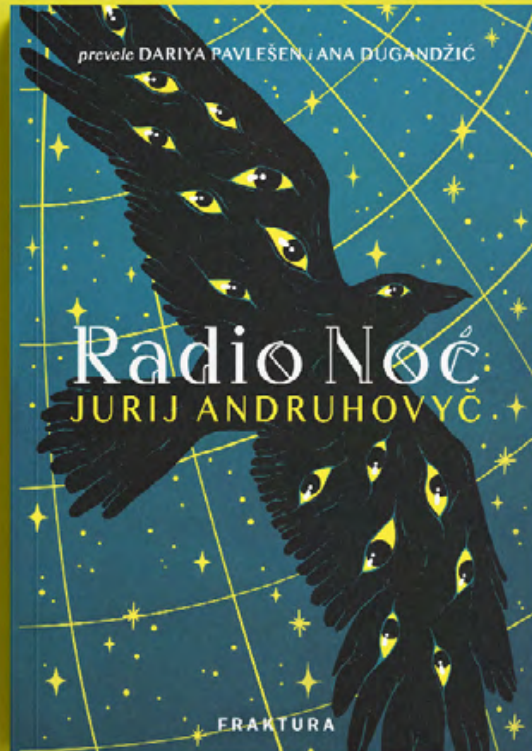
На сході України зараз велетенські руйнування. За даними Міністерства культури, кількість знищених чи пошкоджених пам'яток культури й архітектури наближається до тисячі. Це музеї, театри, старі цікаві будинки, фрагменти старої міської забудови – все, що мало б зберігатися як історично-культурна спадщина.

Парадоксально, але протягом перших тижнів війни ми почали вірити в те, що після перемоги в Україні будуть величезні інвестиції зі всього світу, а найкращі сучасні архітектори сучасності вигадуватимуть нові концепції зруйнованих міст. Ми можемо створити сучасний і цікавий міський ландшафт, але це може так і залишитися лише фантазією, якщо українська влада і далі буде користуватися своїми корупційними звичками. Але навіть за цю перспективу треба боротися. Росія у східних містах познищувала ту індустрію, яку свого часу сама ж і насадила: заводи й фабрики, збудовані в часи сталінізму. Тепер вона сама «розчистила територію» для постіндустріальних проєктів.

«РАДІО НІЧ»: ЯК ВИНИКЛИ ТОПОНІМИ РОМАНУ І ЧОМУ ТЕКСТ АКТУАЛЬНИЙ СЬОГОДНІ

У грудні 2019 року я вже дописував «Радіо Ніч», тому міг стверджувати, що вигадав це місто десь у Карпатах, у Центрально-Східній Європі. Водночас ідеальне місто в моєму романі дещо карикатурне. Менталітету людей, які мешкають у різних частинах Карпат, притаманний радше консерватизм, а жителям Носорогів – *advanced* рівень. Це місто з найсучаснішими трендами, які стали повсякденною практикою завдяки

успішному самоврядуванню. У будь-якому разі я б не відмовився переїхати до Носорогів, якби міг. У цьому місті поєднується історична старина та всілякі сучасні вигадки, є максимальна привітність і толерантність усіх до всього. У місті протікає гірська річка і є велетенський замок. Багато людей з усіх континентів знайшли в ньому любов до Батьківщини. Це одночасно утопія, антиутопія і щось між ними.

Я довго не розумів, чому вибрав назву «Носороги». А потім випадково поїхав до Хайнбурга – австрійського містечка на Дунаї, у якому закінчуються австрійські Карпати. Там я побачив стенд з усіма атракціями міста, серед яких був викопний доісторичний носоріг, чий скелет знайдений в одній з печер Карпат. Він став одним із символів цього міста. Я не знав про його існування, коли писав «Радіо Ніч», але «Носороги» отак відгукнулися.

Часом мені здається, що цей текст написаний дуже давно. З іншого боку, я продовжую ще не те щоб у ньому жити й існувати, але працювати над ним. Щойно ми з моїми друзями, польським музичним гуртом *Karbido*, розробили музично-літературний перфоманс на підтримку цього роману. Я вибрав лише одну сюжетну лінію: герой Йосип Ротський, соло піаніст, у минулому клавішник гурту, полишає все і їде до столиці, коли в країні починається революція. Він приєднується до революції й ходить на барикади не для того, щоб робити коктейлі Молотова, а щоб грати

фортепіанну музику. У Києві в 13–14 роках під час Революції Гідності відбувався такий флешмоб: люди приносили інструменти – піаніно, фортепіано – зі своїх помешкань у центр міста, а будь-хто з перехожих, переважно протестувальників, міг грати те, що хотів. Мій герой був легендою цієї революції: він створював для неї фортепіанну музику.

Коли ми з *Karbido* готували цю програму й виконували ці музичні композиції, то поєднували мову музики з мовою літератури. Я побачив, що у вибраних нами уривках вже йдеться про цю війну.

Ця війна почалася у 14 році анексією Криму, але, на мій погляд, на кілька днів раніше – 20 лютого 2014 року, коли на Майдані у Києві відбувся масовий розстріл демонстрантів. Уперше в історії незалежної України спеціальні російські формування взяли участь у придушенні нашої революції.

Коли російський спецпризначенець стріляє в українського демонстранта в столиці України – це *casus belli*. Це переломний етап у житті країни.

Тому мій роман зберігає свою актуальність в умовах цієї війни. Я свідомо уникав точного окреслення й називання цієї країни, коли писав його. Там немає назв «Україна» й «Київ», тому ми до кінця не можемо бути впевненими, що Йосип Ротський походить з України. Є доволі принципова відмінність: його революцію придушили і вона зазнала поразки, і через це Ротському доводиться втікати. А наша революція перемогла й відкрила для нас можливості, які ми захищаємо сьогодні.

Обличчя російсько-української війни, 30.09.2023 р. Український воїн із кулеметом у гвинтокрилі Мі-8. Авіація не лише підтримує війська ударами з повітря, а й доставляє їм запаси, а також евакуює поранених
Світлина: Олександр Ратушняк / Reuters /

У серпні 20-го року, коли роман очікував свого виходу вже у видавництві, відбулася революція у Мінську. І от її жорстоко придушив диктатор. У тексті я намагався змалювати ситуацію, яка може трапитися в кожній з країн з важким тоталітарним минулим.

Ротський не є героєм, але він був і залишається мені близьким. Він для мене цікавий тим, що змінюється. Коли ми його зустрічаємо, у нього вже сформувалася певна система цінностей, найвища в якій – його особиста свобода. Він вирішує, що вона нерозривна з особистою самотністю. Те, як співіснують свобода і самотність – лейтмотив Ротського в житті. Він вирішив ніколи нікого не кохати, тому в нього багато партнерок і він легко зав'язує та змінює інтимні стосунки. Для Ротського це плюс, а не мінус, бо він має абсолютну особисту свободу. Але коли він приєднується до революції, то відмовляється від неї, бо усвідомлює, що свобода особиста неможлива без свободи всіх у країні. Тому й він повинен щось для цього робити. А ще він зустрічає любов. Це стається з ним доволі пізно, але він нічого не може вдіяти й переживає це не відоме раніше почуття. Це веде його власною стежкою, яка стає дедалі авантюрішою. Напевно, у мене вперше є якийсь справді позитивний герой.

Обличчя російсько-української війни, 09.08.2023 р. Дим від вибуху (ймовірно українського дрона-камікадзе) на території Загорського оптико-механічного заводу у Сергеевой Посаде, Росія, підмосков'я. Постраждали 60 людей, одна жінка померла в лікарні, зникли безвісти 12 людей. У 20 багатоквартирних будинках, що знаходяться поряд із заводом, вибило шибки вибуховою хвилею. Президент України Володимир Зеленський заявив, що «поступово війна повертається на територію Росії»
Світлина: Reuters / Scanpix /

Часто як літературний персонаж мені дуже стає в пригоді диявол, бо він виникає на шляху героя, щоб збити його зі шляху. Мені важливо, як герой дає собі з цим раду. Але в «Радіо Ночі» він виникає у різних іпостасях, а не зосереджений в якомусь одному персонажі.

ЯК ЛІТЕРАТУРА ВПЛИВАЄ НА ВІЙНУ

Тексти, на жаль, не можуть вплинути на війну в прямому фізичному сенсі. Жоден роман, вірш і стаття не можуть не тільки зупинити війну, а й навіть змінити її перебіг. Література важлива, але по-іншому, вона має плекати й концентрувати надію. Тому літературні тексти – це переважно спроба діалогу автора із кожним окремо взятим читачем.

Обличчя російсько-української війни, 03.08.2023 р. Російські військовополонені йдуть повз карту України у дворі слідчого ізолятора у невідомому місці у Львівській області
Світлина: Віталій Носач / EPA /

Дуже важко посередництвом роману вплинути на маси, які підуть на вибори й змінять політику у своїй країні або вийдуть десь там в росії і змусять уряд зупинити цю війну й вивести свої війська. Такого не буде, хоч які прекрасні тексти про це будуть написані. Література має в собі іншу вартість – це надія і це свідоцтво, може навіть у зворотному порядку. Передусім це свідоцтво про те, що з нами відбувається. Це свідчення на майбутньому процесі в різних сенсах.

ПЕРЕДБАЧЕННЯ ПРО МАЙБУТНЄ РОСІЇ

У «Лексиконі інтимних міст» розділ про Москву закінчується сигналом надії. Щоправда, коли я писав цей текст, то думав, що оперуючи терміном 500 років, я дуже перебільшую. Натомість після всього, що відбулося й відбувається тепер, я починаю думати, що, може, я і не перебільшив. Це буде дуже довга історія не забування й не пробачання. Всередині війни нам треба знати, як довго вона триває, коли й чим закінчиться і яка буде подальша доля агресора. Ми всі хочемо свободи і розвалу росії на десятки менших країн, кожна з яких не буде такою небезпечною, як усі вони разом узяті. Але це лише один із варіантів, причому, на мою думку, не найімовірніший. Тому хай у моєму тексті лишається 500 років: можливо, коли вони минуть, на цьому світі будуть люди, що зазиратимуть у старі книжки й сміятимуться з мого перебільшення або дивуватимуться з того, як я вгадав.

Автор запису розмови – Jared Goyette; джерело: chytomo.com; світлина із серії «Обличчя російсько-української війни» від редакції «ХГ»

«ЛЮБОВ СПОНУКАЄ ЛЮДИНУ НА ЖЕРТВУ», – владика Богдан Дзюрах до сестер редемптористок

16.09.2023 р.

16 вересня 2023 року владика Богдан Дзюрах, апостольський екзарх для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії, з нагоди святкувань 25-ої річниці заснування Згромадження Місіонерок Найсвятішого Ізбавителя очолив Архиєрейську Божественну Літургію у базиліці Святого апостола Петра на гробі Святого свщмч. Йосафата у Римі. У своєму духовному слові до сестер редемптористок з української Провінції єпископ застановився над джерелом сили, яка наповнює Христового учня чи ученицю впродовж життя на дорозі спасіння, а відтак і формує місіонера та будує Христову Церкву.

«"Кров мучеників – насіння Церкви" – цей вислів об'являє нам таємницю плідності місійного служіння Церкви. Церква здобуває нових дітей Божих для Христа, для Царства Небесного не людською силою, не хистом ораторів, але жертвністю – вірною любов'ю, якою відзначаються Христові учні. Тою вірною любов'ю аж до смерті вони дають дуже переконливе свідчення правдивості Євангелія. Так само як успішність Божого Слова брала свій початок від сили Святого Духа і від сили та благодаті хресної жертви, яку Христос приніс за весь людський рід на Голгофі. У цій жертві криється джерело успішності Христової місії Його діла спасіння. І так буде у всі часи. Церква живе силою жертви Христової і силою свідчення, яке склали задля Христа і для Христа його вірні учні і учениці». Такими словами розпочав свою проповідь владика Богдан Дзюрах, звертаючись до сестер Згромадження Місіонерок Найсвятішого Ізбавителя під час Божественної Літургії.

Відтак проповідник відзначив місце спільної молитви:

«Ми сьогодні молимося на гробі святого свщмч. Йосафата і ми собі пригадуємо, що Церква заснована і зростала на крові мучеників, на крові Христових свідків, починаючи від перших апостолів. І ми є тут у соборі Святого апостола Петра, до якого Ісус сказав: "На тобі збудую свою Церкву". І це його мученицьке свідчення припечатало його служіння на користь зросту Христової Церкви», – мовив він.

За словами єпископа, також святі українського народу і нашої Церкви були насінням, з якого виростили і зростали нові діти Божі, на яких зростала і мужніла наша Церква. Святий Йосафат та ісповідники віри нашого народу своєю кров'ю засвідчили правдивість Христового Євангелія і його силу.

«Ми сьогодні можемо також, молячись у цьому величному храмі на гробі святого апостола Петра і на гробі нашого свщмч. Йосафата, вчитися, що означає бути справжнім місіонером, в чому криється успіх нашої місії, де ми маємо черпати силу для того, щоб переконливо проповідувати Христове Євангеліє у нашому часі», – наголосив владика Богдан.

БУТИ СПРАВЖНІМ МІСІОНЕРОМ

«Святий Йосафат показує нам три джерела нашої сили, бо ми не знаємо, що на нас чекає: чи нам Господь комусь з тут присутніх дасть ту особливу ласку кривавого мучеництва – ми не можемо цього виключати. Кілька років тому, навчаючи ще студентів у Київській семінарії, я говорив, що можуть прийти ще такі часи, що ми будемо покликані до мучеництва, але я не думав, що ті часи настануть так швидко і що один з тих, хто слухав цю лекцію, буде сам на собі зазнавати побої і приниження окупантів – о. Олександр, який служив у Мелітополі.

Тому не можемо нічого передбачити, чи хтось із нас буде покликаний до кривавого свідчення, але всі ми покликані бути свідками Христа до безкровного мучеництва. Бо мучениками не стають в годині смерті – мучениками стають впродовж цілого свого життя.

Мучеництво лиш припечатує переконливе життя і свідчення Христового Євангелія, яке вірний Христовий учень дає впродовж цілого свого життя», – продовжив свою проповідь архиерей.

ТРИ ДЖЕРЕЛА СИЛИ СВЯТОГО СВЯЩЕННОМУЧЕНИКА ЙОСАФАТА

Після цього владика Богдан мовив, що і святий Йосафат припечатав кривавим мучеництвом ціле своє життя, яке було життям Христового свідка. За словами проповідника, першим джерелом його сили був духовний досвід, який розпочався з дитинства. Як приклад цього, він пригадав чудесну історію, коли малий Йосафат прийшов з мамою до храму, де побачив розп'яття і запитав матір: «Хто це є?». Його мама як перша катехитка розповіла йому про Христа Спасителя, і в ту мить він пережив містичний досвід дотику Божої благодаті до його серця.

По-друге, продовжив архиерей, він черпав свою силу і мудрість з Божого Слова. Дуже часто святі керувалися особливим словом, яке їх торкало. Для святого Йосафата таким словом було: «Щоб усі були одно». Він є апостолом і мучеником єдності. Він вболівав за те, щоб Христова Церква зростала, щоб до неї долучалося щораз більше людей. І третім джерелом успішності його свідчення була молитва, особливо літургійна молитва.

ХТО НЕ МОЖЕ БУТИ МІСІОНЕРОМ І АПОСТОЛОМ?

«Отже, досвід, Боже Слово і молитва – це є джерело сили і успішності нашої проповіді. Тому сьогодні, молячись у цьому храмі, просімо у Господа за заступництвом святого Йосафата саме тих чеснот для себе. Просімо ласки правдивого спілкування з Богом, щоб Господь доторкнувся і нашого серця, щоб Господь доторкнувся своєю любов'ю наших душ та зцілив їх, запалив їх великою ревністю для спасіння, великою любов'ю до Нього і до ближніх, бо саме та любов спонукає людину на всякі жертви», – сказав проповідник.

Адже, за його словами, егоїст, який любить комфортне життя, який любить вигоду і хоче собі звити гарне гніздечко, боячись покинути зону власного комфорту, ніколи не стане місіонером, ніколи не буде апостолом, ніколи не буде переконливим свідком Христового Євангелія.

«Тому ми мусимо над тим чувати, щоб матеріалізм нас не зіпсував, щоб корупція не вдерлась до нашого життя і зокрема до монаших спільнот, щоб монаші спільноти залишалися вірними своїм обітам, щоб розуміли,

що таке убожество і не боялися його взяти на себе. Щоб розуміли, що таке послух і вірно його дотримувались. Щоб розуміли цінність чистоти, коли вони посвячують усе своє життя єдиному обручникові – Христові і жили якомога радикальніше тим своїм вибором, а вірність черпали з молитви, Божого Слова і виявляли її взаємною любов'ю у спільноті, а відтак, щоб ця любов поширювалася на інших людей, яких ми хочемо привести до Христової Церкви. Не біймося цього!» – побажав владика Богдан, а відтак додав:

«Коли ми кажемо, що віримо в єдину, святу, соборну, апостольську Церкву – це означає, що я хочу ділитися тою вірою, хочу запрошувати до цієї Церкви якомога більше людей, яких Господь ставить на дорозі мого життя. Нехай сьогоднішня молитва у храмі Святого апостола Петра і на гробі святого свщмч. Йосафата відновить і поглибить нашу віру. А ми просімо в Господа, щоб справді були Його вірними свідками аж до останнього подиху нашого життя», – промовив на завершення своєї проповіді владика Богдан Дзюрах.

Довідка

Згромадження Сестер Місіонерок Найсвятішого Избавителя (МНІ) є чернечею спільнотою епархіального права (Institutum religiosum).

Згромадження живе та служить згідно духовности св. Альфонса Лігуорі та св. Терези від Дитятка Ісуса, покровительки місій. В Україні спільнота МНІ плекає східну церковну традицію.

Харизмою місійних редемтористок є проповідувати людям Відкуплення, а особливо тим, для яких радісна звістка Євангелія ще є чужою або вже стала чужою. Спільнота свідомо живе близько людей, прагнучи таким чином наслідувати Христа, який воплотився та жив серед людей.

У своїй місіонерській праці сестри співпрацюють із редемптористами, з якими є пов'язані на основі духовности та апостоляту. Щоб відповісти на виклики часу, спільнота є гнучкою, як щодо категорії людей, яким служить, так і щодо форми здійснення післаництва. У переліку зайнятости сестер найчастіше є місії, пасторальна праця на парафіях, реколекції, духовно-психологічний супровід, викладацька робота тощо.

Джерело: ukrainische-kirche.eu

«ТРИ КРОКИ В ДОРОЗІ ЗА ХРИСТОМ»: ВЛАДИКА МИКОЛА БИЧОК ВІДВІДАВ ПАРАФІЮ УГКЦ В ІСЛАНДІЇ

17.09.2023 р.

У неділю, 17 вересня, у м. Рейк'явік (Ісландія) відбулася Архиєрейська Божественна Літургія на парафії Матері Божої Неустанної Помочі. Її очолив єпарх Мельбурнський Микола Бичок у співслужінні з відповідальним за служіння для українських вірних в Ісландії о. Михайлом Іваняком, редemptористом.

Варто зазначити, що українська спільнота у Рейк'явіку є однією з наймолодших в Апостольському екзархаті для вірних УГКЦ у Німеччині та країнах Скандинавії. За час війни сюди прибуло понад три тисячі людей. Про це повідомляє [пресслужба](#) Мельбурнської єпархії Святих апостолів Петра і Павла.

Під час проповіді владика Микола Бичок розповів про важливість спрямування свого життя у бік хреста, який символізує християнську віру. Проповідник наголосив на трьох кроках, які потрібно зробити в дорозі за Христом: зректися себе самого, взяти свій хрест і йти слідом за Христом.

Зректися себе самого означає відмовитися від спокус, гріха та злого, а натомість приймати чесноти, які дарує нам Христос. Взяти свій хрест – це бути терпеливим і приймати життя з гідністю. Йти слідом за Христом – це слідувати Божим Заповідям та збагачуватися мудрістю від Христа у крокуванні Божою дорогою.

На закінчення Літургії владика Микола висловив слова підтримки о. Михайлу Іваняку, який один опікується українськими вірними в Ісландії. Священник подякував владіці Миколі за братній візит підтримки, який об'єднав українців у Ісландії, надаючи їм відчуття важливості та необхідності для Церкви. Єпарх Мельбурнський висловив слова вдячності і владіці Богдану, апостольському екзарху для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії.

Після Літургії всі присутні зібралися у парафіяльному залі, де при частуванні кавою, чаєм та солодощами ділилися радістю та печалю. Вірні також спільно заспівали духовні пісні, чим зуміли приблизити Україну, яка сьогодні терпить і воює за свою незалежність.

Цей день став свідченням сили єднання та підтримки української громади в Ісландії, яка, будучи в далекій країні, не відчуває себе забутою, але натомість відчуває підтримку та єднання у вірі та духовності.

Джерело: ukrainische-kirche.eu

КОЖНА СМЕРТЬ НЕСЕ В МЕНІ ЗМІНУ: УКРІПЛЮЄ ВІРНІСТЬ, ЗОБОВ'ЯЗУЄ, – артилеристка Ірина Драгуцук, випускниця УКУ

17.09.2023 р.

«У нашому артилерійському підрозділі існує заборона на "ниття". Коли я думаю, що втомилась – дивлюся на тих, кому в рази важче, – і ці безглузді думки минають... Чи маю я право занедбати те, за що вони поклали життя? Кожна смерть несе в мені зміну – укріплює мою вірність, зобов'язує... Ми присягали у молитвах і гімнах, у піснях і заповідях націоналіста, а тепер треба виконати все, що задекларували та записали у серці», – Ірина Драгуцук.

Ірині Драгуцук 25 років. Вона артилеристка другого стрілецького батальйону імені Т. Бобанича «Хаммера» 67 омбр ДУК. Служить в одному підрозділі разом з батьком. Навіть мама приїжджала на Донбас, щоб побачитися з найріднішими.

Родом з Тернополя. Навчалась у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка на історичному факультеті за спеціальністю «Філософія». Згодом – в Українському католицькому університеті на магістерській програмі «Християнська педагогіка та організація дозвілля» Філософсько-богословського факультету.

У цивільному житті до повномасштабного вторгнення росії, Ірина займалась організацією вишколів, таборів та змістовного дозвілля для дітей і молоді разом з НВР «Правий сектор», рухом вірних УГКЦ «Українська молодь – Христові» та Департаментом військового капеланства УГКЦ. Була адміністратором у Домі ветерана у Тернополі, який заснували її побратими. Веде свій Телеграм-канал «Ластівка думає».

Про те, як Ірина потрапила в армію та що її мотивувало стати на захист України зі зброєю в руках – читайте у нашому короткому інтерв'ю.

► **Ірино, яким ви пам'ятаєте 24-го лютого, день повномасштабного вторгнення? Які у вас були перші думки/емоції?**

Ірина Драгуцук: Від грудня 2021 року ми посилено готувалися: пакували тривожні наплічники, купували форму, амуніцію, проводили вишколи з тактики, медицини і правил поведінки у надзвичайній ситуації для цивільних. Також готували місця евакуйованим сім'ям бійців ДУК ПС з прифронтових областей, а також організували волонтерський склад і шукали запаси пального.

Коли ми приходили до установ чи підприємців з такими запитами – на нас дивились як на ненормальних, а війна вже «дихала у спину», час збігав...

24-го лютого його не стало. Почався той один довгий день, який відчули вже усі.

Церква УГКЦ у Краматорську. Батько Ірини служить зі нею в одному підрозділі. Мати приїхала на Донбас, щоб з ними зустрітися

На Київщині у кінці березня 2022 року

Звечора 23-го ми з другом «Нордом» – командиром 6-ї резервної сотні Добровольчого Українського Корпусу «Правий сектор» останні виходили з Дому ветерана. Він озвучив повідомленням від командира ДУК: **«Сьогодні»**. Крик і розпач всередині: *«Господи, ми не готові. Ще один день, прошу. Ще хоч один день»* – так звучали мої думки й емоції. Я все ж лягла спати тієї ночі, бо ж треба сили перед таким викликом. Близько 5-ї ранку мене розбудив телефонний дзвінок від «Норда»: *«Ластівко», почалося. Обдзвонюй людей»*.

Від тієї години і до 12-ї дня до Дому ветерана у Тернополі сходились наші добровольці: досвідчені ДУКівці й нові. Люди приносили харчі, кошти, власник мілітарного магазину – форму і берці. В обід мої побратими виїхали на захист Києва. Я ж у наступні місяці разом з командою, що зібралась, займалась забезпеченням сотні, яка згодом стала 2-ю ротою Другого стрілецького батальйону ДУК. Також приймали та допомагали сім'ї побратимів з південних та східних областей України.

Великдень 2023 року в Слов'янську

► **Чому ви вирішили піти на фронт? Коли і як це сталося?**

І. Драгушак: Час до часу разом із забезпеченням, що ми передавали для роти та батальйону, приїжджала і у підрозділ і я. Це були найкращі моменти весни та літа 2022 року: бачити побратимів живими, чути їхні бойові чи кумедні історії, час до часу брати участь у тренуваннях, організувати гутірки. З весни ДУК став частиною Збройних Сил України, тож потреба у волонтерському забезпеченні зменшилась, а люди у батальйоні були потрібні. У серпні 2022 року я прийняла рішення остаточно, тож завершувала справи у Тернополі і готувала наплічник на виїзд. Скоро якраз рік, як я у батальйоні [інтерв'ю записане 31 серпня 2023 р.].

► **Які ваші обов'язки на фронті?**

І. Драгушак: Моє завдання у підрозділі – корегування вогню. Зараз я в

артилерійському взводі Другого стрілецького батальйону імені Т. Бобанича «Хаммера» 67 омбр ДУК. Наш батальйон має ім'я командира, авторитета і Героя України, а також нашого найдорожчого друга і брата, що загинув навесні 2022 року на Харківщині, прикриваючи відхід групи.

Взимку на тренуванні з гарматою М119

► **Як зараз ви відчуваєтеся, ваші побратими, посестри?**

І. Драгушак: Пишаюся своїми побратимами, як артилеристами, так і піхотинцями. Вони щодня на дуже важкій ділянці фронту відбивають атаки ворога і не скигять, не ниють, не скаржаться, а роблять вправно свою роботу, хоча це для усіх вже виснажливо. У нашому артилерійському підрозділі взагалі існує заборона на «ниття». Коли я думаю, що втомилась – дивлюся на тих, кому в рази важче, – і ці безглузді думки минають.

► **Що вас мотивує?**

І. Драгушак: Щодня в молитві я згадую всіх своїх полеглих друзів і побратимів. Часто цього достатньо, щоб продовжувати. Чи маю я право занедбати те, за що вони поклали життя? Кожна смерть несе в мені зміну – укріплює мою вірність, зобов'язує...

Ми присягали у молитвах і гімнах, у піснях і заповідях націоналіста, а тепер треба виконати все, що задекларували та записали у серці.

Виконати до кінця все непросто, коли це не разовий відважний чин, а щоденна рутинна праця і боротьба. Але Українська повстанська армія у безпроглядних обставинах, переходячи у криївках, воювала 9 років... а дехто відсидів роки ув'язнення за Україну, терпів катування і муки. То невже я не виконаю отого малого, що на мене покладено?! А якщо вузько в моменті, то ми, як артилерія, прикриваємо піхоту і це моя велика мотивація – треба не допустити ворога до наших бійців, бо там чийсь брат, тато, коханий – наші найкращі люди.

З побратимами, Бахмутський напрямок, весна 2023 року

Моїм відкриттям є добрі люди, яких зустрічаю скрізь по Україні: люди, які в час мого перебування на Волині, Харківщині, Донбасі ставали мені сім'єю, в гостях, у яких почувалася, як вдома. А ще вони, мабуть, це прочитають, тому вам вітання та обійми!

► **Як кожен з нас зараз може долучитися до перемоги?**

І. Драгушак: Бути в одній інформаційній бульбашці з нами – ми всі у війні, і від нас усіх залежить перемога.

Перемогти на фронті – це одне, а закріпити ті цінності, за які боролися – зовсім інше. Я завжди прошу приходити на похорон до захисників, а потім приходити на їхні могили. Показувати дітям ці могили, дізнаватися і розказувати про Героїв, пояснювати цінність синьо-жовтого і червоно-чорного прапорів, відвідувати поранених, підтримувати сім'ї загиблих, щоб їхній біль став нашим спільним.

Разом з спільнотою УМХ парафії Святого Духа в час відпустки у червні

Бути громадсько-активними. Пильнувати, щоб на нашій землі розвивалась українська нація, а не поширювались руйнівні наративи чи то москви, чи новітніх лівих ідеологій, що руйнують поняття сім'ї і родини. Звісно, ми своїм земним поглядом навіть близько не можемо оцінити силу молитви. Тільки Бог знає і діє. Тому – вірю, що щира молитва з любові – рятує і тримає в тонусі та в єдності наші серця.

► **Чи відчуваєте підтримку спільноти УКУ в час війни?**

І. Драгушак: На зв'язку з УКУ – онлайн, а якщо дуже практично – то, коли була на полігоні, приїжджала помитися у Колегіум. Ще одного разу мала Гутірку зі студентами, де куратором була моя подруга-УМХівка Оля Плюсквік [УМХ – Українська молодь – Христові].

Відчуваю підтримку Церкви: як своєї парафії, так і кожної спільноти скрізь по Україні, куди тільки не приїду.

С-на 7 велика з підписом

► **Що б хотіли сказати зараз вашим одногрупникам/колегам?**

І. Драгушак: Міцно триматися правди. Сіяти ту любов, якою вони багаті! Здається, на ній тримається світ!

► **Які плани після перемоги?**

І. Драгушак: Важко планувати. Можна собі дозволити хіба про щось мріяти. Маю запрошення від друзів відвідати Рим і Уельво в Іспанії, де діє Українська Греко-Католицька Церква – то мрію про це. А якщо не про мандрівки, то хочу організувати табори для дітей на східних теренах України, продовжити працювати з ветеранським середовищем і працювати в галузі освіти – можливо, навчатися в аспірантурі та викладати філософію.

Джерело: сайт УКУ; розмовляла: Ірина Василик; світлини надані Іриною Драгушак

«ГОСПОДЬ Є ЩЕДРИМ І НАС ОБДАРОВУЄ», – владика Богдан до сестер служебниць у Римі

17.09.2023 р.

17 вересня 2023 року апостольський екзарх для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії владика Богдан очолив Божественну Літургію у каплиці Генерального дому сестер Служебниць Непорочної Діви Марії у Римі. Цього дня владика Богдан також вітав Генеральну Настоятельку с. Софію Лебедович з нагоди свята її небесної покровительки. А відтак архиєрей, звертаючись до монахинь, у своїй проповіді розважав над словами з недільного Євангелія (Мт. 22, 35–46), якими господар з притчі, яку оповів Ісус, звертався до своїх слуг.

«Христос звертається до тих, кому Він доручив свій талант, своє майно, свої скарби, словом: "Слуго добрий і вірний". Ці три слова є нам до пригадати, щоб торкнути наше серце і просвітити наш розум», – розпочав свою проповідь єпископ.

Прикмети доброго слуги: довіра, послух, праця і вірність

Господь говорить до кожного з нас: «Слуго». Але в цьому зверненні немає нашого приниження, а радше є вияв великої довіри, бо Він нас не експлуатує для своєї користі, не відбирає від нас те, що ми маємо, але Він інвестує в нас і обдаровує. Та зауважте, що Він не забирає від слуг ті таланти, які вони придбали, але додає їм ще. Господь є щедрим Богом і нас обдаровує. Він очікує від нас, щоб ми були добрими слугами. А добрий слуга є близько до свого господаря, довіряє йому і любить його. Бо третій слуга не довіряв своєму господареві. Він мав хибний образ свого господаря і керувався страхом, не маючи довіри, вже не кажучи про вдячність, радість та ентузіазм.

Двоє перших слуг прийняли Божі дари з радістю, довірою та вдячністю. Здається, що той третій, коли закопав талант, він закопав також своє відношення до господаря і неначе забув його. Почав жити так, наче господаря не існувало.

Багато людей так живуть сьогодні. Маючи дари від Бога, маючи таланти, живуть так, наче би Бога не існувало – закопали і не згадують про Нього. Бо припускаю, що двоє перших слуг постійно думали про господаря. Коли вони орудували тими дарами, вони постійно мали його перед очима: його довіру, його щедрість, його любов, його зичливість до них. І це їх надихало.

І ця друга прикмета, окрім довіри до господаря, це є послух і праця.

Ми не є панамі, ми не є владиками ані нашого життя, ані того всього, що ми маємо. Все, що Бог нам дав, є для того, щоб ми тим орудували для добра, для примноження талантів, для утвердження і поширення Божого Царства.

Сказано про перших, що вони негайно взявши ті таланти почали працювати, почали орудувати ними, почали ними служити. Працюючи, талант не буде змарнований. Талант наших дарів, наших засобів, талант наших інтелектуальних і духовних здібностей, але також наші слабкості й немочі, навіть парадоксальним чином і наш гріх може стати талантом. Коли ми будемо переживати ті всі події з Богом і у світлі благодаті Божої любові, вони можуть стати великим ресурсом, який буде примножувати Божу благодать у нашому житті і довкола нас.

Пригадуємо собі заповіт Блаженнішого Любомира: *«Моліться і працюйте»*. В тих словах чуємо відгомін монашої традиції. Це наше завдання – молитися і працювати. Коли ми молимося і працюємо, то ми не закопуємо талант нашого покликання, яке Господь нам дарував як вияв найбільшої любові та довіри.

Третя постава доброго слуги – це вірність. Багато хто приймає Божий дар з ентузіазмом, з радістю, багато хто важко працює, але щось стається в дорозі і вони сходять з неї. Це напевно є великий біль для Господа. Вірність є тою прикметою, якою має відзначатися кожен Христовий учень.

Пригадую відомі слова Матері Терези: «Ісус мене послав не щоб я була успішною, але щоб я була вірною».

Багато святих пережили великі поразки. Пригадую собі нашого святого Климентія Марію Говбавера, життя якого було безнастанною поразкою, але також це була безнастанна, наполеглива і витривала праця з довірою до Господа. Він двадцять разів старався заснувати спільноти редемптористів у різних країнах світу. Але після першого успіху він всюди зазнавав невдачі. Найбільшим його видимим здобутком була велика спільнота у Варшаві.

Але хтось доніс Наполеонові, що редемптористи не є лояльними до його влади і він заборонив редемптористів. Вони мусять втікати. Він шукає притулок у Відні, але там йому забороняють проповідувати. Це його не зупиняє і він потаємно збирає молодь та помирає у відчутті цілковитої поразки. Але повністю відданий у руки Божі.

Наступного дня після його смерті стається дивна переміна – влада Відня дозволяє редемптористам вільно проповідувати, дає їм церкву і там де він зросив своєю жертвою, своїми сльозами ті місця, в яких він засновував громади, починається розквіт монашого життя, відродження редемптористів.

Просімо у Господа цих чеснот, якими має відзначатися кожен слуга Христовий. А Мати Божа і наші святі та блаженні, які є прикладом для нас такої постави, нехай будуть нашими заступниками, нехай провадять нас тією дорогою, щоб тоді, коли ми з ними зустрінемося на порозі вічності, почули з уст нашого Господа ті самі слова: *«Слуго добрий і вірний, ти був вірним у малому, поставлю тебе над великим. Увійди в радість Господа твого»*. Амінь!

† Богдан, апостольський екзарх для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії

Джерело: ukrainische-kirche.eu

СПРАВЕДЛИВИЙ МИР – МЕТА СПРАВЕДЛИВОЇ ВІЙНИ

18.09.2023 р.

Що світ і Церква мають навчитися через війну в Україні? У межах Днів УКУ відбулась лекція отця Юрія Щурка, декана Філософсько-Богословського факультету УКУ, доктора біблійного богослов'я.

Як війна в Україні впливає на погляди на пацифізм і справедливий мир? Які виклики ставить перед суспільством війна в Україні та які уроки можуть бути винесені з цього? Які моральні питання породжує війна і чому важливо звертати увагу на зло, що відбувається, і шукати рішення для врегулювання конфлікту?

На думку отця Юрія, війна в Україні показує наївність пацифізму, ілюструє ситуацію, коли не завжди працює теорія плекання справедливого миру:

«Для нас дуже важливо навчитися читати Біблію і заново подивитися на ті тексти, які стосуються війни, не приносячи туди своїх оцінок. Новий Завіт не є ані пацифістським, ані антимілітаристським».

Отець Юрій вказує на необхідність встановлення справедливого миру в Україні, включаючи першочергово відновлення територіальної цілісності, компенсацію матеріальних збитків росією, важливість припинення ігнорування зла, що якраз можемо спостерігати в часі війни у багатьох суспільствах, особливо на міжнародному рівні:

- Справедливий мир – мета справедливої війни. Наше послання сьогодні – боронити рідних, беззахисних. Справедливий мир передбачає не лише повне відновлення територіальної цілісності України, а й заходи, спрямовані на відновлення правильних відносин між Україною та росією і загоєння ран, завданих війною. росія зобов'язана компенсувати Україні матеріальні збитки.
- Сьогодні українці закликають західні суспільства перестати ігнорувати зло. Проте не все так просто – не всі розуміють зло і це вказує на те, що вони перебувають в глибокій моральній кризі. Цілі континенти потребують окремої риторики про війну в Україні. [...]

[Джерело: сайт УКУ](#)

НА ЗАХОДІ НЕ РОЗУМІЮТЬ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ ПРИЧИН ВІЙНИ В УКРАЇНІ, – Мирослав Маринович

20.09.2023 р.

«На Заході не розуміють екзистенційних причин війни в Україні. Для росії це відновлення імперії, для нас – збереження незалежності. Для росії – покінчити остаточно з окремішністю української нації, для нас – утвердити свою національну і державну суб'єктність. Ці цілі є взаємовиключними. Це конфлікт з нульовою сумою, а отже він не має вирішення за столом переговорів», – переконаний проректор УКУ, правозахисник Мирослав Маринович.

Український громадський діяч, член-засновник правозахисної Української Гельсінської групи, проректор УКУ Мирослав Маринович у своєму інтерв'ю [Ukrlife.TV](https://ukrlife.tv) обговорив екзистенційний вимір війни Росії проти України, геополітичні процеси у світі та систему міжнародних інституцій.

Ділимося з вами головними тезами та заохочуємо переглянути розмову повністю:

- Початок ХХІ століття – це велике повернення імпульсу розвитку з Москви назад до Києва. Ми зараз піднімаємо собою великий пласт геополітичної конструкції міжнародної безпеки, де Україна як незалежний суб'єкт не була передбачена.
- Збереження російської імперії означає, що миру не буде. Можливі тимчасові перемир'я, які триватимуть кілька років. А потім Кремль з легкістю винайде причину піти новою війною проти України.
- Багато активістів правозахисного руху перетворили етичний імпульс захисту прав людини в ідеологію. Прояв цієї ідеології дуже помітний в реакціях відомих західних правозахисних інституцій на ситуацію на фронтах війни. *«Мусить бути баланс. Ми не можемо засуджувати тільки росію, мусимо знайти приклади, де українці порушили щось і тоді апелювати до обох сторін про порушення прав людини».* Але це не правильно. Їхня відмова стати на бік жертви означає етичну поразку.
- Ми маємо справу з Господньою термодинамікою. Час від часу в історії людства стаються події, коли збільшується міра зла. Люди втомлюються від цього, не бачать виходу. Але в момент збільшення не порядку, в якомусь місці Господь витягує кристал нового порядку.

Джерело: [сайт УКУ](https://ukrlife.tv)

ПРЕЗИДЕНТ ЗЕЛЕНСЬКИЙ НАГОРОДИВ МИТРОПОЛИТА БОРИСА ҐУДЗЯКА ХРЕСТОМ ІВАНА МАЗЕПИ

21.09.2023 р.

21 вересня у Вашингтоні в рамках візиту Президента Володимира Зеленського до США відбулася церемонія нагородження осіб за «вагомий особистий внесок у зміцнення міждержавного співробітництва, підтримку державного суверенітету та територіальної цілісності України, популяризацію Української держави у світі». Митрополит Філадельфійський Борис Ґудзяк отримав відзнаку Президента України – Хрест Івана Мазепи.

Під час [церемонії нагородження](#), яка відбувалася в приміщенні Національного Архіву США, Перша Леді України Олена Зеленська зокрема зазначила:

«Маю честь знати архієпископа Бориса Ґудзяка особисто. Його знають тисячі українців – військові, переселенці та багато інших, кому він допомагає, а також молодь, яка завдяки йому отримує чудову освіту».

«Україна захищає цінності – такі як право на життя та особистість. Це не лише фізичні речі, а й нематеріальні цінності. Захисники України – дуже різні люди – різних поглядів, релігійних переконань, або ж взагалі нерелігійні. Проте всі вони чітко відчують, що борються зі злом, із найгіршим, що може народитися в нутрі людини – свідомим намаганням вбити, знищити, захопити й зробити рабами. Тому це ще й духовна битва. Щиро дякую усім, хто бореться разом з нами у вимірі духовному та ціннісному», – наголосила пані Зеленська.

Хрест Івана Мазепи – державна нагорода України – відзнака Президента України, що встановлена для відзначення громадян за значний внесок у відродження національної культурно-мистецької, духовної, архітектурної, військово-історичної спадщини, заслуги у державотворчій, дипломатичній, гуманістичній, науковій, просвітницькій та благодійній діяльності.

Джерело: [Archeparchy of Philadelphia](#) – Філадельфійська Архієпархія УГКЦ/ФБ

Вахтанг Кіпіані,
журналіст, молодший сержант ЗСУ:
«ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ ВРУЧАЄ
ВІДЗНАКИ, ЯКІ Є РЕПЛІКАМИ НАГОРОД
УПА, – ЗНАЧИТЬ, ШУХЕВИЧ ПЕРЕМІГ»

22.09.2023 р.

Вахтанг Кіпіані – український журналіст, публіцист, письменник, історик, головний редактор інтернет-видання «Історична Правда», викладач, засновник Музею-архіву преси, дослідник останніх років дисидента, борця за Незалежність України у ХХ столітті Василя Стуса.

Автор та упорядник кількох історичних книг, одна з яких – «Справа Василя Стуса.

Збірка документів з архіву колишнього КДБ УРСР».

Молодший сержант Збройних Сил України Вахтанг Кіпіані в інтерв'ю «Наші на фронті з Оксаною Климончук» СтратКому [розповів](#), чому важливо пам'ятати про попередніх борців за Незалежність, як Голодомор зламав українців, як Українське суспільство невблаганно міняється, чому доведеться служити кожному і чому це правильно.

- **Пане Вахтангу, нещодавно виповнилося 38 років з дня смерті Василя Стуса... І хотілося б почути від вас як, можливо, від найбільшого**

спеціаліста з Василя Стуса в Україні, з того всього, що ви досліджували, читали, чули, – що з ним сталося, на вашу думку?

Вахтанг Кіпіані: Василь Стус – одна з найбільших інтелектуальних фігур ХХ століття. Він дуже важливий для людей, які сьогодні живуть в Україні. Бачу графіті, тату, маса публікацій. Багато хто каже, що знайомство з поезією Стуса перевернуло їхнє життя.

Я творчість не досліджував, досліджував тільки останні 5–6 років його життя. Стус – це дійсно велика фігура. Він дуже незручний, бо він не вкладається у звичні рамки.

Люди часто сприймають його як людину, яка народилася, щоб померти. Нічого подібного. Це була людина, яка хотіла жити, творити, друкуватися, мріяла про свою першу книжку, але обставини в той час, у якому йому довелося ставати українцем, були, м'яко кажучи, несприятливі для таких людей. Тому він, маючи характер, цінності й зрештою український стержень, пішов проти системи. Причому спершу він не планував іти до кінця. Але настав момент, коли Василь Стус сам собі сказав: – Я іду до кінця.

І от моя задача, як упорядника книжки про нього, і людини, яка лекції читала, розповісти всі ці інтроверсії, складні моменти, момент, коли він проявляв слабкість і писав записку, яку досі частина його прихильників вважають, що це написало КДБ... Ні, він був людиною, яка помилялася, ставала на ноги і йшла вперед. І в якийсь момент він для себе прийняв версію, що буде воювати фактично з росією на своєму фронті до кінця.

Свого часу я записав у москві інтерв'ю з людиною, яка останньою бачила Стуса живим. Це російський письменник-монархіст, тобто імперець за поглядами, Леонід Бородін. Так-от Бородін, коли Василя Стуса забирали з камери в карцер, сказав: «Объявляю голодовку. До конца». І це, як виявилось, його останні земні слова, сказані кому-небудь.

І я придумав отаку формулу, яка мені самому подобається, і намагаюся вкласти її людям. Якщо перший раз Стуса судили як поета, то другий раз його фактично судили як українця. А це вже зовсім інший персональний вимір війни Стуса з росією. І Василь Стус на цій війні був комбатантом. І ми можемо сказати, що це було самогубство, могло бути вбивство, міг бути нещасний випадок, але в будь-якому разі – це вбивство на фронті.

Василь Стус став жертвою росії. І те, що так багато людей вважають його для себе важливим і він посилює нашу спроможність давати відсіч ворогу сьогодні, – це свідчення того, що Стус, хоч як це сумно, своєю смертю смерть подолав і дав нам сили.

Обличчя російсько-української війни, 18.09.2023 р.
Українські воїни на американській бойовій машині *Bradley* (BFV)
Світлина: Oliver Weiken / DPA /

► Ми маємо вже сотні героїв війни, яка відбувається тут і зараз, але тим не менше – ми все одно повертаємося до минулих наших героїв. Василь Стус чи хтось з інших борців із минулого продовжують виникати перед нашими очима сьогодні. Чому так відбувається?

В. Кіпіані: Гадаю, для багатьох людей психологічно важливо розуміти, що ти не перший і ти не останній. Дуже багато людей шукають у візуальних образах, і добре, що Збройні Сили використовують оці прекрасні назви, які дають сенс сьогоднішній боротьбі, як-от Лицарів Зимового Походу або Холоднорці, або є бригада, яка бореться з ім'ям Петлюри на своєму прапорі.

На інституційному рівні армія показує, що той, хто воював за волю України, за самостійну Україну, – наш Герой. І тому навіть конкретній людині психологічно легше думати, що холоднорцям 1921-го року було важче, ніж українському вояку Збройних Сил з ОМБр, яка носить ім'я Героїв Холодного Яру. У них не було зброї, не було західної підтримки, на їхньому боці не було суспільства, як сьогодні.

Не те, що йти в бій легко. Легко знати, що те, що ти робиш, – це не дарма і що ворог таки буде розбитий. І справа, за яку ми сьогодні змагаємося, все одно буде вирішена так, як нам треба.

► Чи не складається у вас враження, що, можливо, українське суспільство десь недооцінило цю боротьбу, цих дисидентів? Багато дисидентів у час Незалежності жили між нами. Вони були тут, і ми могли до них, скажу так, «доторкнутися». Але загалом усім було байдуже до них...

В. Кіпіані: Безсумнівно, недостатньо. Ми в боргу перед цими людьми зокрема.

Тільки у 2022 році в час масштабної війни відбулося кілька хвиль перейменування. На карті Києва з'явилися сотні топонімів, які давно чекали свого часу.

Я колись навіть думав написати матеріал про те, як армія УНР програла битву за Київ. Це столиця Української народної республіки, але донедавна і навіть сьогодні – недостатньо в топоніміці, у героїці нашого міста представлена ця доба.

Тому багато хто вважає, що Українська держава з'явилася у 1991-му. Ну, це неправда, це брехня. І якщо було б більше в Києві про армію УНР або про політиків доби УНР чи доби Української держави Скоропадського, тобто цієї доби між 1917 і 1921 роками, – тоді б не виникало питання, що завдяки, там, Кравчуку і групі 239 комуністів ми маємо незалежність. Та нічого подібного. Ми маємо Незалежність, тому що деякі люди пронесли цю спадкоємність від УНР до 1991-го року, а були люди, які зрозуміли, що це

їхній історичний шанс – максимально безболісно, бо вже бачили на той момент і досвід Карабаху, і Грузії, й Казахстану, і Литви, де росія пролила кров, – була можливість, об'єднавшись, відтворити ту ідеальну Україну, яку ці люди придумали.

І ми були невдячними. Більшість із них не зробили кар'єр, не були героями перших шпальт газет і журналів.

Треба просто пам'ятати, що ми не перші – і тоді виникає людська вдячність.

Могло б і не бути глибокої дисидентської чи повстанської спадщини, але ми б все одно воювали за свою свободу, бо для нас це питання фізичного виживання. Кожен хоче жити. А росія ставить питання так – або ви будете рускімі, або вас не буде.

А ми хочемо жити.

Обличчя російсько-української війни, 14.09.2023 р.

Діти біля пам'ятника козаку Мамаю у парку Героїв в Кривому Розі. На шиї фігури – національний прапор
Світлина: Roman Pilipey / AFP /

► **Українське суспільство мінється, виростає нове покоління, яке все більше стає свідомим. І зараз ми маємо масштабну війну... Яке ваше спостереження, як ми мінємося?**

В. Кіпіані: Як на мене, ми мінємося недостатньо швидко, але все-таки невблаганно. І якщо в 1990-х роках треба було певні речі пояснювати, то зараз пояснювати вже не треба, а декого треба навіть стримувати.

Часом жартома кажу: якби Бандера з Шухевичем і Донцовим були б серед нас, вони б не були найбільшими русофобами.

До певного часу ми були «міськими божевільними», які говорили українською у русифікованих містах, ходили на якісь події, вітали Курбасів, Овсієнків та інших. А зараз це вже тренд. Часто це є лукавство, але для більшості – це вибір, з якого вони вже не зійдуть. Тому я точно не вважаю, що ми рухаємося не туди.

Обличчя російсько-української війни, 10.09.2023 р.

Військовий капелан Іван молиться із піхотинцями 72-ї бригади «Чорних запорожців» на передовій під Донецьком. Бригада названа на честь українського козацького полку, який після революції 1917 року та розпаду російської імперії брав участь у боротьбі за незалежність України проти Білої армії та більшовиків. Свою назву вони отримали через чорну форму
Світлина: Pierre Crom / Getty Images /

Ця війна просто прискорила певні обмінні процеси в суспільстві. Ми швидше ростемо, аніж би це робили методом крок уперед, потім призначення Януковичем Табачника, потім крок назад, далі знову якась деструкція. А зараз ми йдемо все-таки вперед, великим боєм, силою, підтримкою Заходу, але в правильному напрямку.

Найголовніше, що ми можемо зробити, – відстояти державу і зробити так, щоб наступне покоління не робило отих кроків назад, де їх не треба робити. Бо литовці цих кроків не робили. Вони відновили державу, вшанували своїх героїв. У Вільнюсі перед Міністерством оборони стоїть бюст їхнього Шухевича, тобто повстанського командира, який для литовців є тим, ким для нас є Шухевич. Поки що перед Міністерством оборони України нема бюста Шухевича, але є бригади, знамена, символи, нагороди... От Головком вручає нагороди, які є сучасними репліками нагород УПА. То значить, Шухевич переміг у цій війні.

Обличчя російсько-української війни, 10.09.2023 р.

Російські війська окупували Ізюм у Харківській області 1 квітня 2022-го року. У вересні того ж року ЗСУ звільнили місто і виявили в ньому масове поховання на 445 могил. Усього за півроку російської окупації в Ізюмі загинули близько тисячі мешканців, місто було значно зруйноване. У вересні 2023 року на «Алеї слави», що була облаштована на ізюмському цвинтарі, а також в інших районах міста проходили акції пам'яті. На світліні діти приймають участь у відзначенні першої річниці визволення свого міста
Світлина: Sofia Gatilova / Reuters /

► Образ Залужного. Як він вписується в історичну канву для вас як історика?

В. Кіпіані: Історики пишуть завжди на підставі двох речей – документів і відстані. Історія – це не фіксація фактів. Це пошук зв'язків між подіями...

Залужний для багатьох і для мене як історика за фахом – це людина, про яку було б цікаво прочитати книжку. Насправді мені цікавий феномен цієї людини. Особисто я його ще ніколи не бачив, але з огляду на враження людей, які з ним училися, знаю одного офіцера, який у нього викладав, – що він був дуже цілеспрямований із юності, і з якого, як кажуть, будуть люди.

Він викликає інтерес, часом захоплення, а коли бачу його стіл, де лежать книжки, часом історичні, бачу його футболки, з ким зустрічається і що говорить, – з'являється відчуття єдиної армійської родини.

► Ви як журналіст, історик могли б і так приносити користь суспільству, але ви пішли в армію...

В. Кіпіані: 24 лютого минулого року «користь» – це було дуже специфічне слово, тому що рускі опинилися за 20 кілометрів від мене. А потім вони були ще ближче. І в мене не було жодного сумніву, що треба повернутися до військкомату. Але я почув від знайомого, що у військкоматі черги, тому я почав писати знайомим, хто служить, чим я можу бути корисним.

Рускі прийшли нас убивати. І якщо не взяти участі у відсічі – це означає, що ти станеш випадковою жертвою.

Був такий грузинський поет Шота Руставеллі, який писав: Краще смерть, але смерть зі славою, ніж безславних днів ганьба.

Попередній досвід спостереження, куди прийдуть рускі й що будуть робити, він не давав іншої відповіді.

Так, є хворі, але серед нас уже давно здорових нема, хтось дає собі цей ескюз, мовляв, буду корисніший десь... Напевне. Я знаю двох істориків, які є унікальними у своїй темі. Вони воюють у піхотних частинах. І якщо з ними щось станеться, то ми на десятиліття будемо відкинуті назад. Тому, звісно, їм би вартувало не йти до війська. Але в них так само не було сумнівів, бо як історики ХХ століття, як історики Визвольного руху – знали, що рускі не жартують.

Усі не мусять бути у війську. Є багато людей, які корисні поза військом, але чоловіки, які виключають для себе цю можливість у принципі й роблять різні форми ухилення або починають терміново здобувати вищу освіту, і є тисячі прикладів, коли чоловіки ганебно тікають за кордон, а потім умнічають з Берлінів, Варшав і Торонто...

► До речі, що робити з цими людьми?

В. Кіпіані: Зневажати.

Обличчя російсько-української війни, 03.09.2023 р. Першокласники у підземці Харкова. Мешканці Харкова проводять дітей на урок, який з метою безпеки проводять у підземці. Харків та область регулярно зазнає російських обстрілів, тому для учнів молодших та середніх класів на станціях метрополітену облаштували навчальні місця

Світлина: Vyacheslav Madiyevskyy / Reuters /

► **Держава повинна якось втрутитись?**

В. Кіпіані: Наша держава не ефективна в багатьох сферах. Пам'ятаєте, Медведчук подав на мене в суд за книжку про Стуса і цей суд тривав півтора року. Хоча це елементарна історія на дві години. Тому якщо уявити кількість колаборантів та ухильантів, з якими ми зіткнулись і ще зіткнемось, то для нашої системи це робота на десятиліття.

Ну й головне, я не впевнений, що треба їх оцінювати за мірками кримінального кодексу. Це люди, які зрадили свою країну в момент, коли їй було найважче. У мене є недописані книги, є музей, який за мене ніхто не доробить, але я розумів, що як прийдуть кацапи – всі ці книги та записи просто розтопчуть.

► **Ви служили в армії в 1996–97 роках. Ви можете порівняти ці дві армії?**

В. Кіпіані: Це різні армії. Я тоді жартував – я знаю таємницю української армії: у нас її немає. Тоді багато хто приходив у військо, бо, по-перше, там хоч якось платили. І по-друге, в 45 років можна було піти на пенсію. Зараз я таких людей не знаю. Зараз це армія, яка готова воювати за Україну зубами.

Тоді в мене була можливість їздити по інших частинах. Я бачив різних офіцерів. Із розмов я розумів, що ці люди не готові стріляти у свого «руського брата», а «руській брат» завжди був готовий стріляти в українського *потешного хахла*. Зараз ситуація змінилась докорінно. Саме суспільство змінилось. Той, хто на нас нападає – має бути мертвий.

Той, хто сумнівався у 2014-му, той втрачав зброю, позицію і зрештою життя. Зараз уже дурних нема.

► **Який важливий досвід ви здобули в армії за останні півтора року?**

В. Кіпіані: Армія – це як гуртожиток: є що згадати, немає чого розказати.

Я мав за честь служити переважно із вмотивованими людьми, не лише на пряму відсіч ворогові, але часто на невидиму, на перший погляд, але дуже важливу службу. От мене якось перекинули в роту забезпечення. Що робить ця рота? Ходить на кухню, а ще півночі вивантажує боеприпаси й півдня завантажує. І так по колу. Чи це потрібна робота? Безсумнівно! Якщо її ніхто не зробить, або зробить недостатньо швидко – буде лихо. Усі люди, з якими я служив, були на своєму місці. Педагоги, фінансисти, бухгалтери, піарники, колишні бандити та ботани. У нас навіть був такий собі гопнік із Троещини, який прийшов, бо «нужна мачіть кацапав». Він прийшов, бо не зміг сидіти вдома. Мій головний досвід – треба відкривати очі. Нас, вмотивованих, дуже багато.

Армія – це не демократія. У демократії все йде знизу. А в армії – усе згори. Старші офіцери, командири мають розуміти, що під час війни люди є набагато ефективнішими, коли вони на своїх місцях. Імовірно, ця війна буде не останньою. Я, наприклад, не маю ілюзій, що російська федерація після нашої перемоги не перестане існувати. А це означає для нас постійний виклик. І якщо не будуть зроблені висновки, то велика багата агресивна країна знову матиме перевагу над нами.

Обличчя російсько-української війни, 18.08.2023 р.

Українські гвинтокрили на півночі Донбасу

Світлина: Bram Janssen / AP /

Я бачив людей, які під час війни зробили кар'єру. Вони приходили офіцерами після військової кафедри на найнижчі посади. І так добре себе показували, що їх швидко просували по службі. Вони зараз приносять велику користь. Уже є рішення, яке дозволяє рядовим ставати офіцерами. Треба ламати старі схеми. Усе заради того, щоб ми ефективніше вбивали ворога.

► У ЗМІ все частіше звучить думка, що служити має кожен, як ви до цього ставитесь?

В. Кіпіані: У світі є два підходи – контрактна армія і загальновійськовий обов'язок. Є випадки, коли контрактна армія може бути корисною. Але ми не маємо ресурсів на контрактну армію. Тому, гадаю, що служити має кожен. За зразок можна взяти Ізраїль. Там служать і чоловіки, й жінки. Короткий час. Потім періодично проходять перепідготовку. Вони знають, до якого військового колективу приписані, і якщо, не дай Боже, щось стається – вдома мають усе необхідне, у швейцарському варіанті, навіть зброю. Людина прибуває у військову частину вже повністю готовою до виконання завдань. Це не означає, що всі мають стати піхотою. У суспільстві є люди унікальних компетенцій. Якщо людина бухгалтер – хай вона буде військовим бухгалтером, юрист – військовим юристом і так далі.

Треба міняти структуру нинішньої армії. Людина має знати: якщо вона айтівець, то вона в армії служитиме за спеціальністю, її не відправлять кудись, просто щоб затулити дірку.

Зараз це демотивує багатьох людей. От є гарна ініціатива – біржа праці для військовослужбовців. Коли можна зайти на сайт, подивитися професії, які потрібні у війську, заповнити вакансію та отримати відношення. Я знаю такі приклади. До речі, такого досвіду немає ніде у світі, а у нас уже є. На мій погляд, це прекрасно. Але ж скільки треба було пройти, щоб це стало можливим.

Обличчя російсько-української війни, 30.08.2023 р.
Донецька область, українські військовослужбовці керують дроном
Світлина: Wolfgang Schwan / Anadolu Agency /

► У суспільстві є така думка, що ми на шляху 30-річної Незалежності десь схибили. Якби ми пішли іншим шляхом, то цієї війни не було б. А як ви вважаєте?

В. Кіпіані: Ми не могли схибити, бо ми були запрограмовані саме на такий шлях. Я завжди хотів, щоб ми не створювали нову державу, а відновили,

наприклад, УНР, як це зробили литовці, які відновили свої міжвоєнні республіки.

Я би хотів, щоб ми не давали просто так громадянство «понаехавшим». Я, як «понаехавший», так само мав би пройти іспит на здобуття громадянства. Але я точно знаю, що склав би його. Я вивчив українську мову, знаю українську історію, Конституцію. Але були б мільйони тих, які б цього не зробили. Як це сталося у Латвії чи Естонії.

От тоді ми, теоретично, могли б побудувати іншу державу. Але у нас не було на це суспільного запиту. Голодомор, Друга світова, репресії, політика русифікації... Станом на 1990 рік – у половині обласних центрів не було українських шкіл. Зокрема, в Миколаєві. Чого вимагати від людей, які або втратили своє українство, або ще не набули?

росія знищувала українство, щоб потім взяти нас «м'якими руками». Але виявилось, що достатньо мати 5–10% суспільства, яке опирається – дисидентів, нащадків вояків УПА, просто свідомих людей.

росія завжди нападає на слабших. Це держава-гієна. Молдова, Грузія, Україна...

У росії є кордони зі США, Норвегією, Польщею, Фінляндією, Швецією, Туреччиною, Болгарією, Румунією. Це все країни НАТО, але на жодному з цих кордонів росіяни не тримають своїх військ.

Наша розвідка не так давно повідомляла, що на військовій базі біля кордонів з Норвегією – у росіян взагалі лишилась тільки рота забезпечення.

Ми ж розуміємо, якби НАТО справді було агресивним блоком, як каже росія, то норвежці могли б з голими руками забрати половину Мурманської області.

► На сході України, де зараз відбуваються найбільш активні бойові дії, не відбулось ні дерусифікації, ні навіть декомунізації. Ми працювали на півдні й жили в Миколаєві. Так-от, якби мене висадили там і не сказали, де я, я б не одразу й зорієнтувалась, що в Україні. Назви, вивіски – майже всі російською. Як це можливо?

В. Кіпіані: Не можуть статися великі зміни, якщо це справа рук маленької групи людей. Я жив у Миколаєві до 1996-го, але й пізніше туди часто

приїздив. Так-от там «українську групу» можна було на пальцях перелічити. Але в 2014-му їх стало набагато більше. А у 2022-му – ще більше.

Добре народитися в українськомовній родині у Львові. А от народитися в українськомовній родині в Луганську, навіть суто статистично, – набагато важче. Це все наслідки багаторічних дій росії.

Зрештою, зараз проходить дерусифікація топонімів міста. Я, наприклад, скористався своїм правом і надіслав пропозиції по кількох десятках вулиць.

Обличчя російсько-української війни, 22.08.2023 р. У центрі Києва напередодні Дня незалежності виставили знищену військову техніку, що належала російським окупантам, – близько 20 одиниць. Вперше трофейну російську військову техніку в українській столиці виставляли роком раніше
Світлина: Gleb Garanich / Reuters /

► А це має бути зараз державною політикою? Чи це на часі?

В. Кіпіані: Це обов'язково має бути державною політикою. Це ніколи не буде на часі. Завжди буде проблема маленьких пенсій, хвороб серця, екологічних лих... Треба просто взяти й зробити це. Бо там, де лишаються маркери «руського міра», там буде спроба встановити «руській мір».

Пам'ятаєте, жириновський – він казав, що західна Україна росії не потрібна. Чому? Бо росіяни усвідомлюють, що вони нічого не можуть зробити, наприклад, з Тернополем. У Тернополі немає сумніву щодо українства, а там, де ще недавно під час опитувань люди вагалися, хто вони – росіяни чи українці, бо «мама руска, а папа українець», – там інша справа.

Оксана Климчук, СтратКом ЗСУ – Укрінформ;
світлини: з архіву Укрінформу, Максима Баландюха/theukrainians,
надане Вахтангом Кіпіані; світлини із серії «Обличчя російсько-української війни»
від редакції «ХГ»

Два види на м. Бахмут з пташиного польоту, 27.09.2023 р. «Битва за Бахмут», «Оборона Бахмута», «Фортеця Бахмут», «Бахмутська м'ясорубка» – назви серії боїв між ЗСУ і російською окупаційною армією у ході бойових дій, що розгорнулися навколо міста Бахмут із серпня 2022 року. Бої є частиною битви за Донбас, це найбільша битва після 1945 року на теренах Європи. Битва за Бахмут – найкровопролитніша битва з початку російського вторгнення в Україну 2022 року і найкривавіша битва піхоти з часів Другої світової війни. (з Вікіпедії)

Світлина: Libkos / Getty Images /

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНСЬКОГО ВОЇНА

Передвічний Творче, Боже миру і добра, своєю незбагненною потугою стань сьогодні на захист твоїх вірних синів і доньок, що, ризикуючи власним життям, стали на захист свого народу.

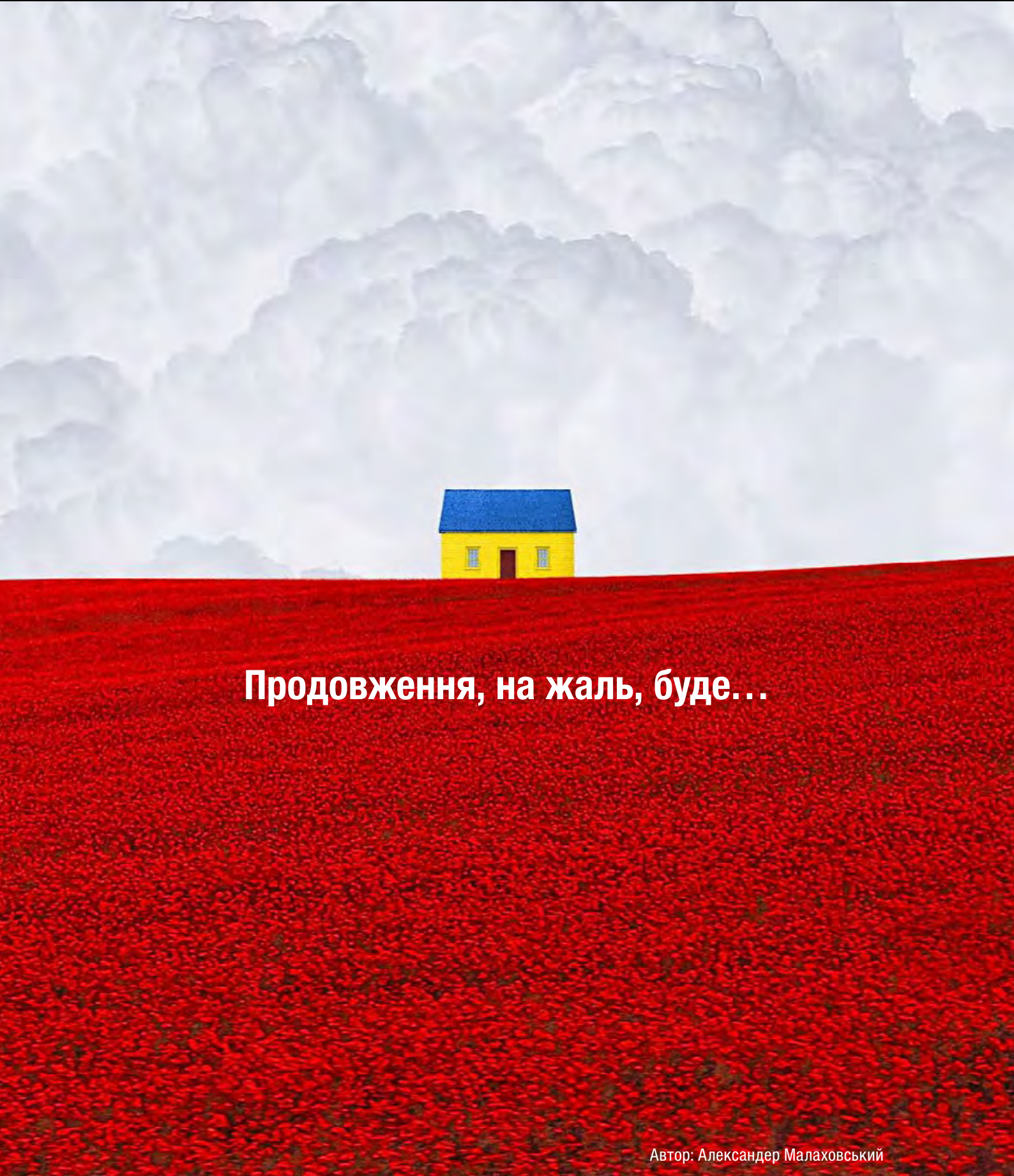
Будь для кожного з них силою і міццю, вірною опорою у миті випробувань і світлим обрієм у сутінках загроз. Увінчай їхні зусилля перемогою добра над злом, правди над брехнею, справедливості над кривдою.

Підведи кожного, хто спіткнеться; поверни кожного, хто загубиться; звесели кожного, зраненого серцем; воскресіння даруй усім полеглим за своїх братів і сестер. Зроби їх надійною опорою для українського народу – його щитом і його надією. А в грізному клекоті бою дай кожному з них сили й відваги не зійти з дороги, що веде до остаточної перемоги.

Боже, нехай буде завтра, і нехай буде мирний світанок, а на його сторожі нехай вірно стоїть відважний захисник України – український воїн!

Амінь.

Джерело: dyvensvit.org

Продовження, на жаль, буде...

Автор: Александер Малаховський

**«ГОСПОДИ,
ЯКЩО ТИ Є,
ДАЙ МЕНІ МИРОСЛАВА»**

Частина 2

СОРОМНО ЗГАДУВАТИ ПРО СВОЇ СЛОВА В ЮНОСТІ

Одного разу після поїздки до Харкова настав для неї момент змін, які вона не відразу усвідомила. Любов зустріла людей, які почали перевертати її свідомість.

«Із коректорського відділу мене перевели у літредакцію. Почала працювати там разом із Михайлиною Хомівною Коцюбинською. Про неї говорили у видавництві з повагою, хоч стишено і обережно додавали, що вона "в опалі". Казали, що така розумна, освічена жінка не може працювати просто літредактором, вона варта більшого.

Уже потім Михайлина Хомівна розказувала мені, як вона встала в кінотеатрі "Україна" разом з іншими свідомими киянами, протестуючи проти арештів української інтелігенції 1972 року. Як її потім виключали з комуністичної партії. Як вона довго не могла знайти роботу. Хоч була незаміжня, але взяла дитину з дитбудинку. Врешті, очевидно з дозволу КГБ, отримала роботу в літредакції видавництва "Вища школа".

А раніше, ще до тієї опали, вона працювала в Інституті літератури АНУ у відділі шевченкознавства. Разом з нею там працювали Іван Світличний, Василь Стус. Пізніше, після їхніх арештів, цей інститут перетворився на ніщо. Михайлина Хомівна розказувала, як вона ходила берегом Дніпра з Василем Стусом і він на багато що відкривав їй очі. Це було буяння думок, сягання глибин, розширення горизонтів її свідомості. Це її змінило, і вона приєдналась до дисидентів...

В часи незалежності вона стала відомою літературознавицею, їздила за кордон і читала там лекції, видала багато книжок. Тепер її знають не тільки як племінницю Михайла Коцюбинського, а як культурну діячку. А в ті брежнєвські часи вона була моральним авторитетом для дисидентів».

Любов знала, що її колега – в опалі, але спершу не дуже добре розуміла, що це таке. Поводилася з нею вільно. Одного разу прийшла на роботу у вишиванці і з заплетеною косою.

«Для мене це нічого особливого тоді не означало. Просто такий одяг. Мені подобалася вишиванка, і я її одягла. Михайлина Хомівна мені тоді сказала щось про українство. Вже точно не пригадую, що саме. Я відповіла: "А я відчуваю себе просто радянською. Не україркою і не росіяркою". Мені тепер соромно згадувати, якою я була недотепою. Це був останній прояв моєї радянськості».

Із друзями-дисидентами та їхніми дітьми біля Видубицького монастиря.

Зліва направо: Євген Пронюк, Валентина Стус, я, Леоніда Світлична, Люда Литовченко, Михайлина Коцюбинська; крайня праворуч Світлана Бадзьо

Зміни у житті й доленосні знайомства продовжувалися у житті Любові. Одного разу в сусідньому видавництві «Радянська школа» збиралися в туристичну поїздку до Полтави. Люба зі ще двома колегами приєдналися до цієї подорожі.

«Біля автобуса я побачила цікаву картину – троє молодих чоловіків у сердаках і двоє дівчат з ними. Один з них – Мирослав Маринович. Коли ми їхали, вони співали чудових, рідкісних українських пісень. Почувши, що я з Надею говорю українською, запросили й нас співати разом з ними. Але що ми тоді знали?

По радіо звучало в радянські часи хіба що "Несе Галя воду" або "Цвіте терен". Коли автобус зупинився на дозаправку, вони влаштували цікаві ігри. Полтава в жовтні була, як у пісні співають, зі "снігом на зеленому листі". Ми відвідували там музеї. Коли поверталися, хлопці запропонували мені приєднатися до них, навчитися колядок і піти колядувати».

Не послухала попереджень представника служби безпеки

Любі стало цікаво, і вона погодилася.

«Ми ходили на квартиру близнят Олі й Павла Стокотельних. Там із нами розучувала колядки Люда Савченко. Мені так сподобалося, що я запросила її прийти до видавництва, бо захотілося поставити вертеп і в нас. Люда прийшла до "Вищої школи" і ми провели одну репетицію».

Але виявилось, що це «не положено». Уранці того дня, коли Люба мала йти колядувати, завідділом кадрів викликав її до себе.

«Коли я прийшла, в нього сидів незнайомий чоловік у цивільному. Кадровик вийшов, а той чоловік сказав, що він зі служби безпеки, що мої нові знайомі – *антирадянщики* і *небезпечні люди*. Сказав про наслідки продовження дружби з ними: що мене і з гуртожитку виженуть, і з роботи звільнять, що я вернуся в своє село. Я сказала: "Ну то й вернуся". Була спокійною... Перше зіткнення з КДБ не завжди дає розуміння, що це таке. Врешті я пообіцяла йому, що не піду колядувати.

Поверталася додому збита з пантелику, засмучена, важко було на душі. Відчувала, що це неправильно – здатися. І мені було дуже цікаве нове товариство. Це ж так природно – робити те, що тобі підказує сумління. Серед київських буднів хлопці в сердаках, колядки – це було щось дивовижне. Як звучання якихось давніх струн. Це таке, що не дуже, може, помітне, але це є в українців. Інколи воно озивається».

За колядниками ходили міліціонери

Після вагань Любов зважилася на протест і поїхала до гурту. Там її одягнули в сердак Алли Горської.

«Михася мені розказувала, як мисткиня Алла Горська якось прийшла до неї. Дзвінок у двері, вона відкриває, а там – Алла Горська в українському сердаку, із в'язанкою цибулі на шиї, із торбою червонобоких яблук біля ніг. Це вона розвозила своїм друзям зарплату за свою роботу художниці-монументалістки, яку їй видали у якомусь колгоспі чи радгоспі. Про Василя Стуса і Аллу Горську я тоді тільки чула. Не бачила їх ніколи. Коли я про них дізналася, Василь Стус уже був у концтаборах, а Алла Горська лежала в сирій землі, вбита темною кадебістською силою. Коли мені дали одягти цей сердак, її вже не було на цьому світі».

Так, одягнувши сердак Алли Горської і навернувши на голову квітчасту хустину, 31 грудня 1976 року, колядуючи, Любов увійшла в коло українських дисидентів. З Миколою Матусевичем і Мирославом Мариновичем вони співали тоді на вулицях, у трамваях, заходили в магазини. Колядуючи, посівали зерном пшениці.

«Дехто дивився на нас квадратними очима, дехто посміхався. За нами постійно ходили міліціонери.

Один з тих, до кого ми зайшли колядувати, – це Борис Дмитрович Антоненко-Давидович, старий письменник. Крім колядок, ми співали його улюблені пісні "Вічний революціонер" і "При каноні стояв і фурт-фурт ладував". Він стояв, слухаючи нас, виструнчений, сивий, інтелігентний дуже. Коли ми потім поговорили, я сказала йому: "Борисе Дмитровичу, ваші твори я знала й раніше і дуже рада з вами познайомитися".

Вже значно пізніше, коли ми подружилися, він розповідав мені про свій життєвий шлях. Його заарештували 1935 року, коли була чергова хвиля терору радянської влади проти українських письменників. Засудили за тероризм. А доказом був його лист до іншого письменника, Григорія Косинки, про те, що він, Борис Дмитрович, тренує собаку для полювання. "Ага... Полювання, рушниці. Терорист!". У таборі 1937 року його вдруге судили за "український буржуазний націоналізм". Через те, що він сказав іншим в'язням, що Тарас Шевченко – це великий український поет. Знову дали 10 років».

У брежнєвські часи навколо Антоненка-Давидовича гуртувалася свідомо київська молодь, якій Борис Дмитрович розказував про своє життя. Його випробування тривали. Кадебісти влаштовували в нього обшуки, відбирали написане, забрали друкарську машинку.

«Його дружина, Ганна Іванівна, з якою він одружився на засланні, погано його розуміла. Коли вона померла, він хотів одружитися з Михайлиною Коцюбинською. Вона уже й жила в нього, доглядала його. Кадебісти не дозволили. Кілька разів переносили дату розписування. Врешті, через суд його оголосили недієздатним, тобто що він не має права одружуватися...

Дві такі постаті, як Антоненко-Давидович і Михайлина Коцюбинська, яких мені пощастило знати, – це були дуже великі моральні авторитети. А ще якщо вони й об'єднуються – у КДБ таких речей дуже боялися, старалися не допускати. Кадебісти на все дивилися крізь призму політики, а не крізь людське».

Завітали тоді колядники і до Миколи Лукаша, який знав 20 мов. Теж був в опалі. Його не друкували. Колядували і в Надійки Світличної. Вона якраз повернулася із заслання. Це сестра Івана Світличного, який тоді був ув'язнений у таборах.

«О 22 годині вечора ми зупинилися на сходах, вийшовши з чергової квартири. Заспівали тихенько хором пісню, яку навчив Леопольд Яценко: "Не плач, Рахиле, знай, діти твої не умирають, а оживають...". Ми співали її в честь наших політв'язнів, які в далеких сибірах караються, мучаться, але не каються». (далі буде)

Авторка: Наталія Лазука;
свідчення для архіву записала: Марія Ясінська;
джерело: zaxid.net

Це документально-просвітницький проект ГО «Пост Беллум – Україна», який висвітлює феномен українського громадянського суспільства через реальні історії українців та українок.